
Z historii przemyskiego ratusza

Materiały źródłowe dotyczące przemyskiego ratusza, pochodzące z XV-XVIII wieku znajdują się w księgach ławniczych i radzieckich przechowywanych w zasobie Archiwum Państwowego w Przemyślu. Pierwsza wzmianka o istnieniu „praetorium” pochodzi z 9 VII 1417 roku. Zamieszczono ją w najstarszej księdze ławniczej (Akta miasta Przemyśla, sygn. 1, s. 89). Dzięki zachowanym XVI-wiecznym rachunkom miejskim możemy dowiedzieć się o m.in. remontach, naprawach i innych pracach przeprowadzanych przy ratuszu. Przebudowa istniejącej, przynajmniej częściowo postawionej z cegły, względnie z kamienia, budowli nastąpiła w początku 2. połowy XVI wieku. Architekt Andrzej Bononi nowy, renesansowy budynek skończył w zasadzie budować w 1563 roku. Prace wykończeniowe w niektórych partiach prowadzono jeszcze do końca 1568 roku, a także w latach 1576, 1598 i na początku XVII wieku. W roku 1638, w czasie wielkiego pożaru miasta, spłonął hełm wieży, dach i zapewne niektóre stropy i drzwi ratusza. Pomieszczenia w budynku jednak dalej były użytkowane. W księdze radzieckiej miasta Przemyśla zachowała się rewizja ratusza z 1735 sporządzona *po wyjściu Moskwy z Przemyśla die 30 July* [30 VII], która przedstawia stan pomieszczeń po pobycie wojsk w pierwszej połowie 1735 roku. W Rewizji zapisano m.in. *w izbie sądowej okna wszystkie powybijane, szyby potłuczone (...) mierzwy i fetoru na kilkadziesiąt wozów jest zostawionej*. Budynek przetrwał do 1812 roku, kiedy, ze względu na zły stan, został rozebrany na polecenie władz zaborczych.

Miejmy nadzieję, że prowadzone obecnie badania archeologiczne będą okazją do poznania nowych faktów dotyczących przeszłości przemyskiego *praetorium*.

Najstarsza wzmianka o przemyskim ratuszu została opublikowana w wydanej drukiem księdze ławniczej [w:] *Pomniki dziejowe Przemyśla. Księga ławnicza*, t. 1 1402-1445, wyd. J. Smółka, Z. Tymińska, Przemyśl 1936, natomiast rewizję ratusza w 1735 roku wydał J.T. Frazik, *Ratusz w przemyślu w świetle źródeł*, [w:] *Sztuka Przemyśla i ziemi przemyskiej. Zbiór studiów*, pod red. M. Dłutek i J. Kowalczyka, Przemyśl - Warszawa 2014, s. 59-82.